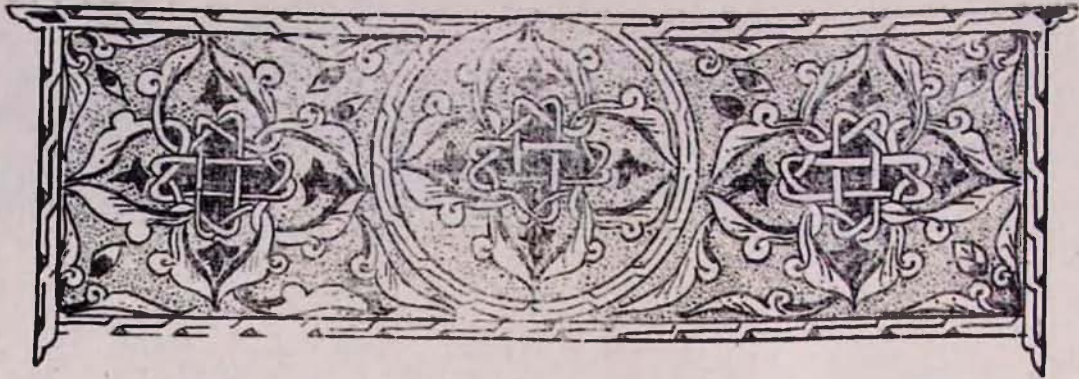

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա.
ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈԶԸ՝ ԱՐՏԱՍՍԱՆՎԱԾ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻ
ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
(19 փետրվար 1989 թ.)

«Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

Հավատացյալ ժողովուրդ մեր, այսօր սուրբ պատարագի ընթացքում ընթերցվեց Սուրբ Ավետարանից այն հատվածը, որտեղ Հիսուս պատմում է մի առակ: Մի առակ, որը կոչվում է «Անառակ որդու» առակը: Տեր Տիրոջ՝ Հիսուսի Ավետարանի ամենաճանաչելից առակներից մեկն է, որ նույնիսկ շատեր համարում են այն մարգարիտը առակների: Խոսքը վերաբերում է մի մարդու, որը անհնազանդ է գտնվում իր հորը նկատմամբ, թողնում է իր հայրենական տունը, հեռանում է ժառանգության բաժինը ստացած և անառակ կյանքի ճանապարհի վրա նա վատնում է իր ամբողջ ունեցվածքը, թշվառ և դժբախտ կյանքի մեջ է ընկնում և մի քանի տարիներ անց խորը զղջում է ապրում ե մտածում է վերադառնալ տուն, իր հորը մոտ, ծնկի գալ նրա առջև, ներողություն խնդրել և աղերսել, որ նրան զոհե մի ծառայի պաշտոն տա իր տնտեսության մեջ և այդպիսով քավե իր մեղքը: Եվ նա կատարում է այդ քայլը վստահ չլինելով, որ հայրը արդյոք ներելու է նրան, թե չի ընդունելու նրան իբրև հարազատ որդի: Սակայն պատահում է մի հրաշք, մի հրաշալի իրողություն, այն, որ հայրը ոչ միայն ընդունում է նրան գրկաբաց, ողջագործելով, արտասուքը աչքերին, այլ նաև հրամայում է, որ նրա ցնցոտիները փոխեն, լավագույն զգեստը դնեն իր ուսերի վրա և ընդունում նրան իբրև հարազատ զավակ:

Այս առակում, սիրելի ժողովուրդ, մանավանդ վեր է առնվում ներողամտության գաղափարը, որ քրիստոնեական հիմնական գաղափարներից մեկն է: Վրեժխնդիր չլինել, ներողամիտ լինել և հանցագործին նույնիսկ ներել, եթե նա իրապես զղջում է իր արած մեղքի կամ սխալմունքների համար: Եվ անառակ որդին իր զղջումի մեջ իրոք անկեղծ էր: Իրոք որ անկեղծ էր, ամբողջ հոգով նա խոստովանեց և զղջումի եկավ: Գթասրտության, ներողամտության ոգին է, որ ճառագայթում է այդ առակի միջոցով, և բոլոր քրիստոնյաների համար հանդիսանում է ուղեցույց, կյանքի ուղե-

ցույց և նույնիսկ պատգամ, որպեսզի կյանքում բոլոր մակարդակների վրա տիրապետի ոչ թե անհամաձայնությունները և թշնամությունները, անկարգությունները, այլ ընդհակառակը, և՛ ընտանեկան կյանքում, և՛ հասարակական կյանքում, և՛ ժողովուրդների կյանքում տիրի ներքին համերաշխություն, փոխադարձ ներողամտություն, և այսպիսով թագավորի Աստուծո խաղաղարար պատգամը:

Ահա, սիրելի ժողովուրդ, մի քանի խոսքով իմաստը «Անառակ որդու» առակի:

Այսօր, սիրելիներ, ես ուզում եմ իմ խոսքը շարունակել, որպեսզի ձեզ տեղյակ պահեմ իմ ուղևորության մասին, որ կատարեցի այս ամսվա սկզբին դեպի Ամերիկա, դեպի Միացյալ Նահանգներ: Իմ ուղևորությունը անակնկալ էր, որովհետև ես Միացյալ Նահանգներ արդեն իսկ հովվապետական այցելություն տվել էի մեկ ու կես տարի առաջ: Սակայն այն աղետը, որ տեղի ունեցավ Հայաստանում, մեր մայր երկրում, ահավոր երկրաշարժը իր զարհուրելի հետևանքներով առիթ տվեց, որ ես զնամ վերստին դեպի Միացյալ Նահանգներ, այս անգամ հրավերովը այնտեղի եկեղեցական մեր կազմակերպությանց, իբրև հետևանք հոգեկան ցնցումիմ, որ ապրեց ամերիկահայ ողջ հայ ժողովուրդը, մեր երկրում պատահած երկրաշարժի պատճառով: Մի անգամ ևս, սիրելիներ, ես հաստատեցի, թե ամբողջ երկրագնդի վրա ապրող հայությունը, սփյուռքի հայությունը զգաց իրեն հարազատ զավակը մայր հայրենիքի իր ցավակցական արտահայտություններով, իր վշտակցությամբ և իր պատրաստակամությամբ՝ որևէ չափով օգնության ձեռք երկարելու մեր աղետյալ ժողովրդին, մեր սգավոր ժողովրդին:

Իբրև պատասխան՝ ամերիկահայ ժողովրդի այդ զգացմունքների և այդ պատրաստակամության, ես պարտք համարեցի զնալ անձամբ այնտեղ, իմ օրհնությունը տանել Ս. Էջմիածնից: Տանել հայաստանցի ժողովրդի եղբայրական սիրո ողջույնը և իմ քաջալերանքը, որպեսզի նրանց օգնության ծրագրերը հաջողությամբ պսակվեն: Իմ զնալը հատկապես երկու պատճառներ ուներ, նախ տանել և նրանց ներկայացնել ավերված քաղաքների և գյուղերի վերաշինության ծրագիրը, որպեսզի նրանք հստակ պատկերացումը ունենան, թե ինչ շինարարական գործերի, իրագործումների կարիքը ունի Հայաստանը այս պահում, և ըստ այնմ նրանք իրենց միջոցներով իրենց մասնակցությունը բերեն հայրենաշեն այս գործին: Իսկ երկրորդ իմ մտածումն էր, որ այդ օգնության գործը կազմակերպվի Ամերիկայում ողջ հայության միասնական ճիգերով: Դուք գիտեք, որ Սփյուռքում ամեն տեղ կան բազմաթիվ հայկական կազմակերպություններ, միություններ, թե՛ եկեղեցական, թե՛ մշակութային, թե՛ կրթական, բարեգործական և քաղաքական, և հասարակական, ավելի քան 25—30 կազմակերպություններ Ամերիկայում, Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկայում: Ես զնացի, որպեսզի նրանք միասնաբար աշխատեն, ոչ թե ցրվածությամբ և մեկը մյուսին անհաղորդ: Մանավանդ դժբախտության պահերին, մի ժողովուրդ պետք է ապացույցը տա իր ներքին միասնության, ամեն ուրիշ հարց մեկ կողմ թողնելով, ամեն վիճելի խնդիր արհամարհելով: Առողջ ժողովուրդները, իմաստուն ժողովուրդները կվարվեն այդպիսի առիթներով՝ միասնականությամբ, ձեռք-ձեռքի տված, մեկը մյուսին օգնական և ներողամիտ, եթե պետք լինի նույնիսկ: Ահա այդ էր գուցե իմ գլխավոր նպատակը: Եվ որպեսզի այդ լիությամբ իրագործվի, ես հրավիրեցի ինձ հետ միասին լի-

Անլու արտասահմանի Հայ Եկեղեցու մեծագույն կենտրոնի գահակալը՝ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Գարեգին Բ Հայրապետը, որպեսզի մեր երկուսի հովանավորության ներքո տեղի ունենա համախմբումը ողջ ամերիկահայության և սկզբնավորումը հայրենաշեն գործի: Եվ իրապես, նույն օրը, փետրվարի 8-ին, թե ես, իբրև Ամենայն Հայոց կաթողիկոս, թե Գարեգին Բ Հայրապետը՝ կաթողիկոսը Մեծի Տանն Կիլիկիո, ժամանեցինք Նյու Յորք, հանդիսավոր կերպով մուտք գործեցինք Ս. Վարդան Մայր Տաճարում բազմահազար հայ հավատացյալների ներկայությամբ, որտեղ բարի գալուստի խոսք արտասանեց մեզ Նյու Յորքի հայոց թեմի առաջնորդ Թորգոմ արքեպս. Մանուկյան, և ապա խոսք առանք մենք՝ ես և Գարեգին կաթողիկոս, ընդգծելով պատմական կարևորությունը մեր երկուսի այցելության, խորհրդակցության և միասնության: Բոլոր հայերը ոգևորված էին և խանդավառված այս միասնության ոգու դիմաց: Եվ թերթերը հայկական գրեցին, արձանագրեցին, թե այդ օրը պատմական օր եղավ ոչ միայն Միացյալ Նահանգաց Հայ Եկեղեցու կյանքում, այլ նաև համայն Սփյուռքահայության կյանքում: Այսպիսով ճշմարտապես իրագործվեց միասնությունը համայն ամերիկահայության: Փետրվարի 8-ին և 7-ին, տեղի ունեցավ խորհրդակցական մեծ ժողով Ս. Վարդան եկեղեցում, որին ներկա էին պատգամավորները հայ եկեղեցական բոլոր կազմակերպությունների Կառնադայից, Միացյալ Նահանգներից, Բրազիլից, Ուրուգվայից և Արգենտինայից, նաև լիազոր ներկայացուցիչները բոլոր հայկական կազմակերպությունների, որոնց անունը քիչ առաջ հիշեցի արդեն: Մեծ համազգային ժողով էր, որի նմանը երևի տեղի չէր ունեցած գոնե այս վերջին 50—60 տարիների ընթացքում: Հենց այդպիսի ժողովի գումարումը հայ ազգային կյանքի հաղթանակներից մեկն էր հանդիսանում Սփյուռքի տարածքի վրա: Մեկ սկզբբունք ղեկավարում էր մեզ բոլորիս, որ աշխարհի բոլոր հայերը, Հայաստանից սկսյալ մինչև հեռավոր անկյունները Սփյուռքի, կազմում են մեկ Եկեղեցի, մեկ ազգություն և մեկ Մայր Հայրենիք: Ահա այս սկզբունքով է, որ առաջնորդվեց ողջ ամերիկահայությունը և խորհրդակցությունները տեղի ունեցան այդ ոգով, այդ լույսի ներքո: Արտասանվեցին բազում հայրենաշունչ խոսքեր, կոչեր: Ներկա էին 26 հայկական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Եվ ամեն մեկ կազմակերպություն շինարար գործի մի բաժին վերցրեց, քանդված քաղաքների և գյուղերի, բայց մանավանդ Ստեփանավան քաղաքի վերաշինության կապակցությամբ: Բարեբախտաբար, մեր պետական իշխանությունները անհրաժեշտ միջոցառումները արդեն ձեռնարկած են, դուք գիտեք այդ, ամենքը ծրագրված է 2—3, կամ 4 տարիների ընթացքում վերաշինել բոլոր քանդված քաղաքները և գյուղերը և այդ ընդհանուր ծրագրի մեջ մենք առաջարկեցինք, որ իրենց բաժինը վերցնեն Ստեփանավան քաղաքում, և այդպես էլ եղավ: 18 կազմակերպություններ արդեն ճշտեցին իրենց մասնակցության բաժինը, իսկ մնացած յոթը կազմակերպությունները մնաց որ ճշտեն մոտ ապագային: Ես կուզեի ձեզ հայտնել, որ Ստեփանավանում բոլոր տեսակի շինությունները պետությունը իր միջոցներով պիտի կառուցի, ամերիկահայերը իրենց օգնությունը պիտի մատուցեն, ստանձնելով մի շենքի ներքին կահավորումը և սարքավորումը: Ահա այս սկզբունքով է, որ ղեկավարվեց այնտեղ խորհրդակցական ժողովը: 18 կազմակերպությունները ստանձնեցին չորսհինգ դպրոց, չորս հիվանդանոց, հինգ մանկապարտեզ, ֆաբրիկա, հանգրստյան տուն, որբանոց և այլ մի քանի շենքերի ներքին կահավորումը

և սարքավորումը: Այս խոստումները պաշտոնապես արձանագրվեցին, և հիմա մնում է, որ այդ կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, հառաջիկա ամիսներին գան ուղղակի Մայր Հայրենիք ե մեր պետական համապատասխան իշխանությանը հետ հարաբերության մեջ մտնելով, ճշտեն հստակ և ճշգրիտ կերպով իրենց օգնության ռաժիմը, սահմանը և կերպերը:

Ահա սիրելի ժողովուրդ, սրտցավ և հայրենասիրական վերաբերմունքը ողջ ամերիկահայ ժողովրդի:

Քանի որ գտնվեցինք Միացյալ Նահանգներում, տեղի ունեցան նաև բազմաթիվ եկեղեցական արարողություններ: Ես պատարագեցի ամսի 5-ին Նյու Յորքի մեծագույն ամերիկյան եկեղեցու մեջ, որտեղ ներկա էին ավելի քան 12 000 հայ հավատացյալներ, հոգեշունչ և բարեպաշտ մթնոլորտի մեջ: Հետո, կարևոր պաշտոնական հանդիպումներ էլ տեղի ունեցան, որի ամենակարևորը այն էր, որ մեզ ընդունեց, ինձ և Գարեգին կաթողիկոսին և մեր շքախումբի անդամներին, Միացյալ Նահանգների նորընտիր պրեզիդենտ Զորջ Բուշը հարգալիր խոսքերով: Ամերիկայի պրեզիդենտը բարի լրիստոնյայի ոգով հետաքրքրվեց աղետի հետևանքների մասին, հիշեց իր որդու այցելությունը Հայաստան և հետաքրքրվեց հայ եկեղեցական կյանքով Հայաստանում:

Ապա այցելություն տվեցինք Խորհրդային Միության մեծ դեսպան պրն. Գուբինին և իր կնոջը, որը մեզ ճաշի հրավիրեց մեր շքախումբի հետ միասին: Մեր միջև ջերմ մթնոլորտ կոտրեց, և խորհրդային դեսպանը այնքան հարազատ զգացումներով իր վշտակցությունը կներկայացներ մեր ժողովրդին մեր միջոցով: Մենք նաև հանդիպում ունեցանք Նյու Յորք քաղաքի քաղաքագլուխի հետ՝ Արթուր Գոչի հետ, որ նույնպես անցավ բարեկամական մթնոլորտի մեջ: Տեղի ունեցան նաև այլ հանդիպումներ, այլ հարցազրույցներ, ժողովներ:

Եվ վստահ եմ, որ արտասահմանի հայությունը պատվով պիտի բերե իր աշխատանքի, իր օգնության ռաժիմը ընդհանուր մեր աղետյալ շրջանների վերաշինության գործին: Եվ վերջացնելե առաջ կուզեմ ձեզի մի բարի լուր էլ բերել, այն, որ մեր իշխանությանը բարյացակամ վերաբերմունքով և հավանությամբ Սպիտակ քաղաքը, որ գիտեք, ամբողջությամբ քանդված է, ավերակներից մի քանի կիլոմետր հեռու նոր Սպիտակ քաղաք պիտի կառուցվի: Մեր փափագին ընդառաջելով, համաձայնություն գոյացավ, որ Սպիտակ նորաշեն քաղաքը ունենա մի նորակառույց աղոթքի տուն, մի հայկական եկեղեցի, փառավոր ճարտարապետությամբ, որը նաև խորհրդանշի և հավերժացնի հիշատակը երկրաշարժի բոլոր զոհված հոգիների: Մենք, Հայաստանյայց եկեղեցվո սպասավորներս և դուք՝ Հայաստանյայց եկեղեցվո հավատացյալներ, ոգեպես մխիթարություն պիտի ապրեք այն օրը, երբ այդ ծրագիրը իրականանա, վերաշինվի նոր Սպիտակը և նրա կենտրոնում դեպ երկինք բարձրանա Ս. Խաչը նորակառույց հայկական տաճարի: Թող Աստված օրհնի ձեզ բոլորդ, թող Աստված օրհնի համայն ժողովուրդը մեր ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի, ուժ, եռանդ և լավատեսության ոգի ներշնչի մեզ բոլորիս, որպեսզի համայն մեր ժողովուրդը կարճ ժամանակի ընթացքում ամոքի իր վերքերը և դիմի դեպի նոր կյանք, նոր վերածնունդ:

Ողջ լերուք գորացյալ Ս. Հոգով, այժմ և միշտ:

